

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ

УКРАЇНСЬКА ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ

Кафедра авіаційної, морської медицини та психофізіології

(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник кафедри авіаційної морської
медицини та психофізіології
полковник медичної служби

 Ігор ТРІНЬКА

«01» 09 2020 року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти другий (магістерський)

вид дисципліни професійно-спеціальна підготовка (вибіркова)
(загальна підготовка (обов'язкова/вибіркова) / професійна підготовка (обов'язкова/вибіркова))

форма навчання денна
(денна/заочна)

Київ – 2020/2021 навчальний рік

ЗМІСТ

1. Опис курсу та Веб-сайт його розміщення

Предметом вивчення навчальної дисципліни є умови та особливості професійної діяльності спеціалістів, їх праці та функціональні стани організму, а також заходи психофізіологічного відбору, забезпечення оптимальної діяльності в різних умовах, прогноз ефективності професійної діяльності.

Вивчення дисципліни поширює системні знання з природничо-наукового і гуманітарного підходу до індивідуального і типологічного психофізіологічного функціонування, морфофізіологічних особливостей мозку людини. Практичні заняття проводяться у вигляді відпрацювання психофізіологічних показників вивчення індивідуально-типологічних відмінностей людини, які визначаються шляхом фізіологічних та психологічних методик. В процесі заняття викладач використовує індивідуальний підхід по питанням тематики дисципліни.

Основними організаційними формами навчання є лекційні, практичні заняття та семінарські заняття. Лекції покликані підвищити інтерес слухачів до глибшого самостійного вивчення питань навчальної дисципліни. Практичні заняття закріплюють набуті на лекціях і під час самостійної підготовки знання та формують у слухачів навички, а семінарські заняття поглиблюють знання з цієї дисципліни.

Режим доступу до курсу на Навчальному порталі Української військово-медичної академії (УВМА):

<https://mcdl.mil.gov.ua/course/index.php?categoryid=477>

2. Мета викладання дисципліни

Метою викладання дисципліни є: набуття слухачами знань, умінь і навичок щодо теоретичних і практичних аспектів психофізіології, спрямованих на діагностику професійно-важливих якостей, збереження професійного здоров'я та підтримки оптимальної працездатності при діяльності в особливих умовах або підвищеної небезпеки, підвищення ефективності та надійності їх професійної діяльності.

3. Завдання вивчення дисципліни

Завданнями навчальної дисципліни є:

вивчення диференційних та типологічних особливостей психофізіологічних функцій людини;

з'ясування закономірностей і особливостей індивідуальних і типологічних відмінностей у діяльності головного мозку;

навчити слухачів кваліфікованому використанню знань диференційної психофізіології в лікувально-діагностичному та навчальному процесі.

4. Очікувані результати (компетентності)

4.1. У процесі вивчення дисципліни слухачі повинні знати:

4.1.1. сучасні поняття та принципи щодо психофізіологічних аспектів безпеки та ефективності праці.

4.1.2. Застосовувати знання щодо особливостей працездатності працівників при діяльності в особливих умовах або підвищеної небезпеки.

4.1.3. Володіти окремими методиками оцінювання професійних важливих якостей працівників та їх оцінки.

4.1.4. Проводити психофізіологічну експертизу на програмно-тестовому комплексі.

4.1.5. Здійснювати заходи психофізіологічного супроводу.

4.2. У процесі вивчення дисципліни слухачі повинні вміти:

4.2.1. Використовувати знання щодо психофізіологічних аспектів безпеки та ефективності праці.

4.2.2. Застосовувати знання щодо особливостей працездатності працівників при діяльності в особливих умовах або підвищеної небезпеки.

4.2.3. Володіти окремими методиками оцінювання професійних важливих якостей працівників та їх оцінки.

4.2.4. Проводити психофізіологічну експертизу на програмно-тестовому комплексі.

4.2.5. Здійснювати заходи психофізіологічного супроводу.

4.3. Компетенції, які набуваються під час засвоєння навчальної дисципліни:

4.3.1. Загальні компетенції, які набуваються під час засвоєння навчальної дисципліни:

Здатність застосовувати знання та лідерські якості при виконанні службових обов'язків під час організації медичного забезпечення бойових дій військ (сил), формувати сприятливий морально-психологічний клімат при здійсненні спільної діяльності у військовому колективі, підтримувати позитивний морально-психологічний клімат під час виконання завдань за призначенням, формувати високий рівень патріотичних і моральних якостей у підпорядкованого особового складу (ЗК-2).

Здатність застосовувати на практиці набуті теоретичні знання, практичні навички і вміння (ЗК-3).

4.3.2. Професійні компетенції які набуваються під час засвоєння

Здатність до управління первинним контактом з пацієнтом охоплюючи весь спектр проблем із здоров'ям, ефективно і належним чином надавати первинну медичну допомогу, раціонально використовуючи наявні ресурси охорони здоров'я, здійснюючі моніторинг, оцінку, удосконалення якості та безпечності медичної допомоги (СК-1).

Здатність застосовувати пацієнт-орієнтований підхід, з урахуванням інтересів пацієнта та розглядати його проблеми в контексті існуючих обставин;

надавати тривалу і безперервну допомогу, яка визначається потребами пацієнта (СК-2).

Здатність розвивати спеціальні навички вирішення проблем з урахуванням поширеності хвороб та захворюваності прикріпленого населення, надавати допомогу при захворюваннях на ранніх і недиференційованих стадіях; ефективно та раціонально використовувати діагностичні і лікувальні заходи (СК-3).

Здатність до комплексної оцінки пацієнтів, що мають кілька медичних проблем, потребують одночасного лікування як гострих, так і хронічних станів; управляти та координувати профілактичні заходи, лікування, догляд, паліативну допомогу та реабілітацію (СК-4).

Здатність до орієнтації на громаду та узгодження з наявними ресурсами медико-санітарних потреб окремих пацієнтів і медико-санітарних потреб суспільства, в якому вони живуть (СК-5).

Здатність до цілісного підходу до вирішення проблем із здоров'ям пацієнтів, враховуючи їх фізичні, психологічні, соціальні, культурні особливості (СК-6).

Здатність організувати і здійснювати лікувально-діагностичний процес, лікувально-профілактичні заходи та заходи з військово-лікарської експертизи та донорства серед особового складу військової частини у мирний та воєнний час (СКв-3).

4.4. Запланований результат навчання:

4.5.1. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності (РНз-2).

4.5.2. Здійснювати проведення обстеження, ведення пацієнтів із гострими та хронічними хворобами внутрішніх органів, проведення моніторингу ефективності лікування пацієнтів з хронічними захворюваннями внутрішніх органів, забезпечення маршруту пацієнта. Вміти оцінювати результати лабораторних та інструментальних методів досліджень з метою встановлення клінічного діагнозу, провести експертизу тимчасової непрацездатності, заповнити необхідні документи на ВЛК і МСЕК (РНс-5).

4.5.3. Вміти застосовувати алгоритм первинної діагностики та скринінгу психічних і поведінкових розладів та їх лікування відповідно до протоколів та стандартів МОЗ України. Забезпечення маршруту пацієнта (РНс-17).

4.5.4. Організовувати планування заходів медичної служби та здійснення обліку і звітності у військово-медичних підрозділах у мирний та воєнний час (РНв-1).

4.5.5. Вміти організувати і здійснювати лікувально-діагностичний процес, лікувально-профілактичні заходи та заходи з військово-лікарської експертизи та донорства серед особового складу військової частини у мирний та воєнний час (РНв-3).

5. Пререквізити

Вміння працювати на ПЕОМ, здійснювати пошук інформації у глобальній мережі Інтернет, використовувати сучасні інформаційні технології.

«Психофізіологічна експертиза» як навчальна дисципліна ґрунтується на вивченні слухачами УВМА актуальних питань фізіології праці, її нормативно-правових основ та питань проведення психофізіологічної експертизи військових спеціалістів та фахівців з подальшим забезпеченням їх професійної діяльності.

6. Тривалість курсу

1. Обсяг дисципліни: 1 кредит ECTS, 30 годин.
2. Лекції: 2 години
3. Практичні заняття: 10 годин
4. Семінарські: 6 години
5. Форми контролю: поточний контроль, модульний контроль, залік без оцінки

Теми що розглядаються:

Тема 1. Актуальні питання фізіології праці

Тема 2. Психофізіологічна експертиза

Тема 3. Психофізіологічний супровід професійної діяльності фахівців

Тема 4. Психофізіологічна корекція і реабілітація

7. Інформація про викладача

Викладач	Трінька Ігор Степанович
Науковий ступінь, вчене звання	кандидат медичних наук, доцент
Посада	Начальник кафедри
Наукові інтереси	Авіаційна медицина, психофізіологія
Контактний телефон викладача	067 163 84 26
E-mail викладача	ihortrinka@ukr.net

8. Методи викладання

Денна форма навчання;

– фронтальна форма навчання, коли усі слухачі під контролем викладача виконують одне і теж завдання одночасно;

– індивідуальна форма навчання, коли слухачі виконують завдання послідовно, один за одним.

При цьому, залежно від необхідності досягнення рівнів знання чи вмінь викладач повинен використовувати наступні методи.

За джерелами знань використовують методи навчання:

словесні – розповідь, пояснення, лекція, інструктаж, робота з літературою;

наочні – демонстрація, ілюстрація, спостереження;

практичні – практична робота, вирішення задачі, самостійна робота.

Інтерактивні методи – дискусія, робота в малих групах, ділова гра.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи:

- пояснювальний (викладач доводить готову інформацію різними засобами,

а слухачі її сприймають, усвідомлюють та фіксують у пам'яті. Цей метод є одним із найбільш економічних способів передачі знань, передбачає використання таких засобів інформації, як слово (усне і друковане), різні наочні посібники,

плакати, комп'ютерний ілюстраційний матеріал і т. ін. Знання, які отримані в результаті реалізації цього методу не формують вміння, цей метод використовується для досягнення рівня «Знати»);

- репродуктивний (головною ознакою якого є доведення і повторення способу діяльності, згідно завдання викладача);

- проблемного викладу (використовується викладачем при постановці проблеми перед тими, хто навчається і подальшого її вирішення, але при цьому викладач показує шляхи рішення, розкриває хід своєї думки. Цей метод повинен застосовуватись викладачем під час проведення практичних занять. Безпосереднім результатом проблемного викладання повинно бути засвоєння слухачами способу і логіки вирішення конкретної проблеми, але ще без вміння застосовувати їх самостійно);

- частково-пошуковий (для досягнення мети поступового наближення слухачів до самостійного вирішення проблем шляхом попереднього навчання виконання окремих елементів рішення. Використовується при виконанні практичних завдань коли спосіб пошуку оптимального рішення визначає викладач, але рішення знаходить сам слухач).

- дослідницький (використовується для забезпечення творчого застосування знань, оволодіння методами наукового пізнання, формування риси творчої діяльності. Формою застосування цього методу є завдання на самопідготовку).

За системним підходом: стимулювання та мотивація; контроль та самоконтроль.

За основними етапами процесу: формування знань; формування умінь і навичок; застосування знань; узагальнення; закріплення; перевірка.

9. Політика курсу

Слухач повинен:

- вчасно приходити на заняття;

- у випадку пропуску лекційних / практичних занять без поважної причини,

слухач може бути не допущений до підсумкового контролю (заліку), або його підсумкова оцінка буде знижена;

- добросовісно готуватися до усіх видів поточного та підсумкового контролю;

- брати активну участь у практичних заняттях;

- бути толерантним у спілкуванні з викладачем та іншими слухачами, зокрема під час обговорення питань на лекційних, практичних та семінарських заняттях;

- на свій вибір має підготувати один реферат / одну презентацію з матеріалу, що виноситься на самостійне вивчення;

- слухач може перескласти підсумковий модульний контроль у випадку отримання оцінки «незадовільно»;

- у випадку порушення норм академічної доброчесності під час виконання завдань поточного чи підсумкового контролю, слухач отримає «0» балів;

- неухильно дотримуватися правил внутрішнього розпорядку навчального закладу; інших видів політики, передбаченої нормативними документами, що регулюють навчальний процес в УВМА.

Якщо слухач має претензії до викладача через оцінювання, якість надання послуг тощо, спершу треба повідомити про це самого викладача; якщо проблему не вдалося вирішити, слухач має право звернутися до начальника кафедри чи керівництва факультету.

10. Види контролю знань та методи їх проведення

Складовою частиною процесу навчання є система контролю та звітності слухачів за якістю засвоєння навчального матеріалу. Головна мета контролю полягає у забезпеченні наукового рівня придбаних слухачами знань, міцності сформованих у них вмінь та навичок.

Для визначення рівня засвоєння слухачами навчального матеріалу використовуються наступні форми та методи контролю і оцінювання знань:

- оцінювання слухача під час семінарських і практичних занять;

- складання підсумкового модульного контролю (заліку).

Для цього використовуються наступні засоби діагностики рівня підготовки слухачів - розв'язування ситуаційних завдань, тести, виконання практичних завдань з трактуванням та оцінкою їх результатів, контроль практичних навичок.

Кількість контрольних заходів, форми їх проведення, періодичність доводяться до слухачів на початку вивчення дисципліни.

Підсумковий контроль проводиться у вигляді заліку в термін, встановлений графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою навчальної дисципліни.

Форма проведення контролю (усна, письмова, комбінована), зміст і структура контрольних завдань, білетів та критерії оцінювання обговорюються на засіданні кафедри і затверджуються начальником кафедри не пізніше ніж за місяць до початку складання контрольного заходу. Названі матеріали дійсні

протягом навчального року, вони є складовою навчально-методичної документації з дисципліни і зберігаються на кафедрі. Можливе поєднання різних форм контролю.

11. Шкала оцінок

Оцінка успішності слухача з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння модуля і має визначення за системою ECTS та шкалою, прийнятою в Україні.

Для слухачів, які не склали підсумковий модульний контроль, по завершенню вивчення дисципліни передбачається термін для перескладання.

Розподіл балів, які отримують слухачі

Рік підготовки 2-й, 2-й, 3-й, 4-й, 5-й і 6-й семестри		Сума (R)
Поточний контроль	Модульний контроль (залік)	
60	40	100

Максимальна кількість балів, яку слухач може набрати під час всіх передбачених практичних та семінарських занять кредитного модуля, а також індивідуальних завдань, дорівнює 60 балам. За підсумковий модульний контроль слухач може набрати максимально 40 балів.

Рейтингова оцінка слухача з дисципліни складається з балів, що він отримує за:

1. Відповіді на 2 семінарських заняттях;
2. Виконання 6 практичних завдань;
3. Виконання індивідуальних завдань;
4. Підсумкового модульного контролю.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

Ваговий (рейтинговий) бал за одну відповідь дорівнює:

$$60 : 4 = 14 \text{ балів}$$

- повне та самостійне виконання практичного завдання або повна та обґрунтована відповідь на запитання 12,6 - 14,0 (90-100%);
- неповне, але самостійне виконання практичного завдання або майже повна відповідь на запитання 10,6 - 12,5 (76-89%);
- виконання практичного завдання за допомогою викладача або неповна відповідь на запитання 8,4 - 10,5 (60-75%);
- слухачі не здатний виконати практичне завдання навіть за допомогою викладача або відсутня відповідь на запитання 0 - 8,3 (0-59%).

Максимальна кількість балів на всіх практичних та семінарських заняттях дорівнює:

$$4 \times 14,0 = 56 \text{ балів}$$

Мінімальна кількість балів, яку слухач може набрати під час всіх передбачених практичних та семінарських занять кредитного модуля, дорівнює:

$$4 \times 8,4 = 34 \text{ балів}$$

Залік.

Максимальна кількість балів за залік дорівнює: 40 балів:

- правильно та повністю виконані всі завдання заліку: 36-40 балів;
- частково виконані завдання заліку: 31-35 балів;
- завдання заліку виконані частково та з помилками: 25-30 балів;
- завдання заліку не виконані або виконані неправильно: 0-24 балів.

Змістовий модуль, тема	Максимальний бал	Мінімальний бал
Тема 1	14	8,4
Тема 2	14	8,4
Тема 3	14	8,4
Тема 4	14	8,4
Разом:	56	34
Індивідуальні завдання	4	
Разом за модуль	60	34
Підсумковий модульний контроль	40	25
Разом сума балів	100	59

Умови допуску до підсумкового модульного контролю (заліку)

Слухач допускається до підсумкового модульного контролю (заліку), якщо він до початку заліку ліквідував заборгованість за всіма видами робіт, які передбачені робочою навчальною програмою дисципліни.

Підвищення рейтингової оцінки (в балах) слухача з кредитного модуля відбувається шляхом виконання індивідуальних завдань за рахунок часу, відведеного на самостійну роботу.

Рейтингова оцінка (в балах) з кредитного модуля (R1) має бути не менше 34 балів від суми рейтингових (вагових) балів контрольних заходів протягом вивчення кредитного модуля.

Слухач, який набрав рейтингову оцінку з кредитного модуля менше за 34 балів, до заліку не допускається. Він отримує оцінку **F** (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни.

Критерії оцінювання підсумкового модульного контролю

Максимальна кількість балів за підсумковий модульний контроль (залік) (R2) дорівнює 40 балам, а мінімальна – 25 балам.

Порядок застосування рейтингової системи оцінювання

Рейтингова система оцінювання успішності з навчальної дисципліни доводиться слухачам на першому занятті.

Рейтингова оцінка (сума балів), яку слухач набрав з кредитного модуля за результатом всіх видів навчальних занять, доводиться до слухача на останньому занятті.

Рейтингова оцінка (в балах) кредитного модуля R визначається як сума рейтингового балу з кредитного модуля, яку слухач набрав протягом навчальних занять (R1) та рейтингового балу за результатами заліку (R2).

Для визначення оцінки за шкалою ЄКТС та національною шкалою рейтингова оцінка (в балах) кредитного модуля R переводиться згідно з таблицею.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою для заліку
90-100	A	зараховано
85-89	B	
75-84	C	
65-74	D	
60-64	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Структура та розподіл навчального часу з тем і видів навчальних занять з навчальної дисципліни «Психофізіологічна експертиза»

1	2	3	4	5	6	7	8
Тема 1. Актуальні питання фізіології праці							
1.	Лекція 1	2	2	-	1. Умови і особливості професійної діяльності. Діяльність в умовах виробничого стресу 2. Функціональний стан та працездатність 3. Методи підвищення працездатності і збереження здоров'я працівників	Персональний комп'ютер. Мультимедійний проектор. Презентація за темою. Опорний конспект лекції	Основна: 1. – 464 с. 4. – 412 с. 7. – 419 с. Допоміжна: 2. – 560 с. 3. – 143 с. 4. – 128 с. 10. – 200 с. 18. – 624 с.
2.	Практичне заняття 1	2	2	-	1. Оцінка умов і особливостей професійної діяльності спеціалістів 2. Ступені гігієнічних характеристик шкідливих і небезпечних виробничих факторів 3. Методи дослідження в психофізіології 4. Методика дослідження і оцінки прямих показників працездатності спеціалістів	Конспект лекції. Методична розробка за темою. Бланки опитувальників. Піддослідні	Основна: 1. – 464 с. 4. – 412 с. 7. – 419 с. Допоміжна: 2. – 560 с. 3. – 143 с. 4. – 128 с. 10. – 200 с. 18. – 624 с.
Тема 2. Психофізіологічна експертиза							

1	2	3	4	5	6	7	8
4.	Семінарське заняття 2/1	2	2	-	1. Рівні професійного здоров'я та професійно-важливі якості 2. Методики оцінки та характеристика професійно важливих якостей 3. Оцінка результатів психофізіологічної експертизи	Конспект лекції. Методична розробка за темою. Реферати	Основна: 2. – 511 с. 3. – 221 с. 7. – 419 с. Допоміжна: 11. – 336 с. 20. – 704. 22. – 411 с.
5.	Практичне заняття 2/1	4	4	-	1. Організація та проведення професійного відбору та експертизи 2. Методика проведення психофізіологічної експертизи військовослужбовців 3. Проведення психофізіологічної експертизи на програмно-тестовому комплексі	Конспект лекції. Методична розробка за темою. Піддослідні	Основна: 2. – 511 с. 3. – 221 с. 7. – 419 с. Допоміжна: 11. – 336 с. 20. – 704. 22. – 411 с.
Тема 3. Психофізіологічний супровід професійної діяльності фахівців							
7.	Семінарське заняття 3/1	2	2	-	1. Структурно-функціональна характеристика особистості. Типи особистості 2. Психологія поведінки. Поведінкова норма, патологія 3. Психологія конфлікту, фрустрації, стресу 4. Складові процесу психофізіологічної допомоги,	Конспект лекції. Методична розробка за темою. Реферати	Основна: 5. – 701 с. 6. – 464 с. Допоміжна: 5. – 1016 с. 8. – 943 с. 12. – 134 с. 14. – 960 с.

1	2	3	4	5	6	7	8
					основні завдання та форми роботи		
8.	Практичне заняття 3/1	2	2	-	1. Методи дослідження особистості та між особових відношень 2. Методи психофізіологічної допомоги 3. Структурування процесу психофізіологічної допомоги, методики та техніки	Конспект лекції. Методична розробка за темою. Бланки	Основна: 5. – 701 с. 6. – 464 с. Допоміжна: 5. – 1016 с. 8. – 943 с. 12. – 134 с. 14. – 960 с.
Тема 4. Психофізіологічна корекція і реабілітація							
10.	Семінарське заняття 4/1	2	2	-	1. Поняття, завдання та заходи психофізіологічного супроводу 2. Підходи до інтегральної оцінки психічних особливостей особистості 3. Показання до проведення заходів психофізіологічної корекції і реабілітації	Персональний комп'ютер. Мультимедійний проектор. Презентація за темою. Опорний конспект лекції	Основна: 5. – 701 с. 6. – 464 с. Допоміжна: 5. – 1016 с. 8. – 943 с. 12. – 134 с. 14. – 960 с.
11.	Практичне заняття 4/1	2	2	-	1. Психологічні реакції та стратегія поведінки особистості у конфлікті 2. Мета психологічної допомоги: інформування, навчання, корекція, лікування 3. Методи психофізіологічної корекції і реабілітації 4. Організація і особливості психогігієнічних та	Конспект лекції. Методична розробка за темою. Бланки	Основна: 5. – 701 с. 6. – 464 с. Допоміжна: 5. – 1016 с. 8. – 943 с. 12. – 134 с. 14. – 960 с.

1	2	3	4	5	6	7	8
					психопрофілактичних заходів		
ЗАЛІК		2	2	-			

13. Завдання для самостійної роботи

Тема 1. Актуальні питання фізіології праці

Види функціональних станів людини та їх оцінка

Періоди працездатності. Оптимальна працездатність

Напруженість праці і робоча напруга у військовослужбовців

Профілактика втоми і перевтоми

Методики дослідження і оцінки функціональних станів і працездатності спеціалістів

Тема 2. Психофізіологічна експертиза

Рівні професійного здоров'я та професійно-важливі якості

Методики оцінки та характеристика професійно важливих якостей

Методика проведення психофізіологічної експертизи працівників

Тема 3. Психофізіологічний супровід професійної діяльності фахівців

Методи дослідження і перспективи розвитку прикладної психофізіології

Експрес оцінка функціонального стану

Співбесіда

Тема 4. Психофізіологічна корекція і реабілітація

Структурно-функціональна характеристика особистості. Типи особистості

Психологія поведінки. Поведінкова норма, патологія

Психологія конфлікту, фрустрації, стресу

Складові процесу психофізіологічної допомоги, основні завдання та форми роботи

14. Питання до заліку

1. Загальна характеристика умов професійної діяльності військовослужбовців.

2. Особливості праці військових спеціалістів (природних, технічних, медико-біологічних, соціально-психологічних).

3. Особливості військово-професійної діяльності в екстремальних умовах.

4. Функціональні робочі стани військових спеціалістів. Класифікація.

5. Методи оцінки. Індивідуальні кількісні оцінки та самооцінки функціональних станів.

6. Адаптація та її значення в системі психофізіологічного забезпечення діяльності.

7. Рівні адаптації. Види та динаміка, специфіка у військовій діяльності.

8. Працездатність. Фактори, що впливають на формування працездатності.

9. Особливості монотонної праці і праці в екстремальних умовах.

10. Динаміка функцій організму і працездатності в умовах військової діяльності.

11. Рівні професійного здоров'я та професійно-важливі якості та методики їх оцінки

12. Організація та проведення професійного відбору та експертизи військовослужбовців
13. Фізіологічні принципи розробки раціональних режимів праці і відпочинку.
14. Напруженість праці і робоча напруга. Вплив емоційних станів та параметрів зовнішнього середовища на діяльність військового фахівця.
15. Нервово-емоційна перенапруга і її профілактика. Значення не виробничих факторів у розвитку перенапруги.
16. Втома. Вплив втоми на ефективність і надійність діяльності військового фахівця. Принципи діагностики втоми.
17. Поняття, завдання та заходи психофізіологічного супроводу. Показання до проведення заходів психофізіологічної корекції і реабілітації.

15. Рекомендована література

Основна (базова) література

1. Александров Ю.И. Психофизиология: Учебник для вузов. – СПб.: Питер, 2010. – 464 с.
2. Баевский Р.М., Берсенева А.П. Оценка адаптационных возможностей организма и риск развития заболеваний. – М.: Медицина, 1997. – 236 с.
3. Бодров В.А. Профессиональное утомление: Фундаментальные и прикладные проблемы. – М.: Институт психологии РАН, 2009. – 560 с.
4. Бодров В.А. Психология профессиональной пригодности. – М.: ПЕР СЭ, 2006. – 511 с.
5. Военная профессиология: учебник / Под общ. ред. Караяни А.Г., Сулимова Ю.Г. – М.: Военный университет, 2003. – 221 с.
6. Генкин А.А. Прогнозирование психофизиологических состояний / А.А. Генкин, В.И. Медведев. – Л.: Наука, 1973. – 143с.
7. ДСТУ 2293-93. Система стандартів безпеки праці. Охорона праці (Терміни та визначення).
8. Жмуров В.А. Психические нарушения. – М.: МЕДпресс-информ, 2008. – 1016 с.
9. Заградский В.П. Методы исследования в физиологии труда. – М.: Медицина, 1987. – 218 с.
10. Зинченко В.П., Мунипов В.М. Основы эргономики. – М.: Изд-во МУ, 1979. – 344 с.
11. Ильин Е.П. Психофизиология состояний человека. — СПб.: Питер, 2005. — 412 с.
12. Ильин Е.П. Психология индивидуальных различий. – СПб.: Питер, 2004. – 701 с.
13. Китаев-Смык Л.А. Психология стресса. Психологическая антропология стресса. – М.: Академический Проект, 2009. – 943 с.
14. Кондрашенко В.Т., Донской Д.И. Общая психотерапия. – Мн., 1997. – 464 с.

15. Корольчук М.С. Психофізіологія військової праці. – К.: ВМВ, 1994. – 419 с.
16. Леонова А.Б. Психодиагностика функциональных состояний человека / А.Б. Леонова. – М.: Изд. МГУ, 1984. – 200 с.
17. Макаренко Н.В. Теоретические основы и методики профессионального психофизиологического отбора военных специалистов. – К., 1996. – 336 с.
18. Медведев В.И., Кривошеков С.Г., Юревиц А.Ж. Физиологические механизмы оптимизации деятельности. – Л.: Наука, 1985. – 134 с.
19. Медико-психологическая коррекция и реабилитация военнослужащих. Методическое пособие / Под ред. В.С. Новикова и др. – М., 1998. – 192 с.
20. Медицинская реабилитация раненых и больных / Под редакцией Ю.Н.Шанина. – СПб: “Специальная литература”, 1997. – 960 с.
21. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология: Практическое руководство. – М.: МЕД пресс, 1998. – 592 с.
22. Наказ Міністерства охорони здоров'я України № 528 від 27.12.2001. “Про затвердження гігієнічної класифікації праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу”.
23. Прохоров А.О., Валиуллина М.Е., Габдреева Г.Ш., Гарифуллина М.М., Менделевич В.Д. Психология состояний: Учебное пособие. – М.: Изд-во «Когнито-Центр», 2011. – 624 с.
24. Психологічне забезпечення психічного і фізичного здоров'я: навчальний посібник / М.С. Корольчук, В.М. Крайнюк, А.Ф. Косенко, Т.І. Кочергіна. – К.: Фірма "ІНКОС", 2002. – 272 с.
25. Физиология летного труда. Учебник / под ред. В.С. Новикова. – СПб.: Наука, 1997. – 411 с.

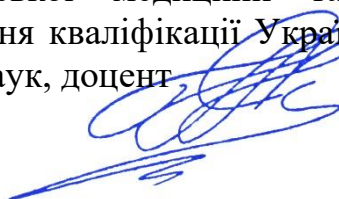
Допоміжна

1. Греченко Т.Н. Психофизиология: Учебное пособие. – М.: Гардарики, 1999. – 358 с.
2. Заградский В.П. Методы исследования в физиологии труда. – М.: Медицина, 1987. – 218 с.
3. Корольчук М.С. Психофізіологія військової праці. – К.: ВМВ, 1994. – 419 с.
4. Лучинин А.С. Психофизиология: конспект лекций. – Ростов н/Д.: Феникс, 2014. – 254 с.
5. Макаренко Н.В. Психофизиологические функции человека и операторский труд. - К.: Наукова думка, 1991. - 216 с.
6. Макаренко Н.В. Теоретические основы и методики профессионального психофизиологического отбора военных специалистов. – К., 1996. – 336 с.
7. Медведев В.И., Аверьянов В.С., Бриедис Ю.Э. Физиологические принципы разработки режимов труда и отдыха. - Л.: Наука, 1984. - 140 с.

8. Медведев В.И., Кривошеков С.Г., Юревиц А.Ж. Физиологические механизмы оптимизации деятельности. – Л.: Наука, 1985. – 134 с.
9. Медицинская реабилитация раненых и больных / Под редакцией Ю.Н.Шанина. – СПб: “Специальная литература”, 1997. – 960 с.
10. Мойкин Ю.В., Киколов А.И., Тхоревский В.И., Милков Л.Е. Психофизиологические основы профилактики перенапряжения. - М.: Медицина, 1987. - 256 с.
11. Навакатилян А.О., Ковалева А.И. Здоровье и работоспособность при умственном труде. - К.: Здоров'я, 1989. - 88 с.
12. Навакатилян А.О., Крыжановская В.В., Кальниш В.В. Физиология умственного труда. - К.: Здоров'я, 1987. - 152 с
13. Новиков В.С., Боченков А.А. Теоретические и прикладные основы профессионального психологического отбора военнослужащих. Руководство. – СПб.: ВМедА, 1997. – 188 с.
14. Основы профессионального психофизиологического отбора военных специалистов. М.: Воениздат, 1991.- 428 с.
15. Отбор и распределение молодого пополнения.- М.: Воениздат, 1986.- 112 с.
16. Профессиональный отбор и рациональное распределение молодого пополнения. М.: Воениздат, 1988.- 200 с.
17. Профессиональный психологический отбор кандидатов в военно-учебные заведения МО СССР. М.: Воениздат, 1988.- 80 с.
18. Психофизиология профессиональной деятельности: уч. пособие / Под редакцией Д.А.Севостьянова. – Новосибирск: ИЦ НГАУ “Золотой колос”, 2017. – 207 с.
19. Руководство по физиологии труда / Под ред. З.М.Золиной.- М.: Медицина, 1983. – 214 с.
20. Сапов И.А., Солодков А.С. Состояние функций организма и работоспособность моряков. Л.: Медицина, 1980. – 237 с.
21. Шостак В.И. Актуальные проблемы физиологии военного труда. С.-Петербург, 1982.- 239 с.
22. Шостак В.И., Лытаев С.А. Физиология психической деятельности человека: Учебное пособие по психофизиологии. – СПб.: “Издательство Деан”, 1999. – 128 с.

Провідний лектор:

Начальник кафедри авіаційної, морської медицини та психофізіології факультету перепідготовки та підвищення кваліфікації Української військово-медичної академії, кандидат медичних наук, доцент
полковник медичної служби

Ігор ТРІНЬКА